

Προς: Επιτροπή Νομικών της Βουλής των Αντιπροσώπων

Θέμα: Συζήτηση για την πρόταση νόμου περί Κοινοβουλευτικής Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών

Αξιότιμοι Βουλευτές, Βουλευτρίες,

Καταρχάς, χαιρετίζουμε την πρωτοβουλία της κυρίας Χριστιάνας Ερωτοκρίτου για την κατάθεση μίας τόσο σημαντικής πρότασης νόμου, η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής των πολιτών.

Αναφορικά με το θέμα, κρίνουμε σκόπιμο να αναφέρουμε το ακόλουθο ιστορικό:

Το 2016, κατατέθηκε η πρόταση νόμου με τίτλο «*Ο περί της Κοινοβουλευτικής Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών (Διαδικασία, Όροι και Προϋποθέσεις Υποβολής) και περί Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2016*». Η πρόταση αυτή επιδιώκει τη θέσπιση της λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας, υποστηριζόμενη από τις υπογραφές 5.000 πολιτών, ώστε να παρέχεται στους πολίτες το δικαίωμα υποβολής προτάσεων στη Βουλή για θέσπιση, τροποποίηση ή κατάργηση νομοθεσίας σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Παράλληλα, το 2017, η κυβέρνηση κατέθεσε το νομοσχέδιο «*Ο περί Πρωτοβουλίας των Πολιτών Νόμος του 2017*», σκοπός του οποίου ήταν η θέσπιση διαδικασιών και κανόνων λειτουργίας για την πρωτοβουλία των πολιτών, παρέχοντας τη δυνατότητα στους πολίτες της Δημοκρατίας να υποβάλλουν αίτημα προς την κυβέρνηση για ανάληψη δράσης σε τομείς αρμοδιότητάς της, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής νομοσχεδίου ή άλλης πρότασης νομοθετικής ρύθμισης.

Το νομοσχέδιο του 2017 αποσύρθηκε το 2023, ωστόσο η νέα κυβέρνηση προχώρησε στην ετοιμασία αναθεωρημένου νομοσχεδίου, «*Ο περί της Πρωτοβουλίας Πολιτών Νόμος του 2024*», το οποίο αποσκοπεί στη ρύθμιση της διαδικασίας πρωτοβουλίας πολιτών στην Κυπριακή Δημοκρατία, δίνοντας τη δυνατότητα σε πολίτες να υποβάλλουν πρωτοβουλίες που, εφόσον υποστηρίζονται από τον απαιτούμενο αριθμό υπογραφών, υποχρεώνουν την κυβέρνηση να ανταποκριθεί.

Η θέση του Γραφείου μας είναι ότι το ζήτημα πρέπει να ρυθμιστεί μέσω κυβερνητικού νομοσχεδίου για τους εξής λόγους:

1. **Εκτελεστική πληρότητα:** Η εκτελεστική εξουσία έχει πιο πολλά μέσα και λιγότερους περιορισμούς όσον αφορά την ικανοποίηση μιας πρωτοβουλίας πολιτών. Μία πρωτοβουλία πολιτών δύναται να ικανοποιηθεί με την έκδοση ενός διατάγματος ή/και απόφασης υπουργικού συμβουλίου ή/και εφαρμογής εθνικής στρατηγικής ή/και τροποποίησης κανονισμού, χωρίς να υπάρχει ανάγκη για τροποποίηση κάποιας νομοθεσίας είτε μέσω νομοσχεδίου είτε πρότασης νόμου.
2. **Νομοθετικό έλλειμμα:** Η νομοθετική εξουσία έχει λιγότερα μέσα και περισσότερους περιορισμούς όσον αφορά την ικανοποίηση μιας πρωτοβουλίας πολιτών. Στην παρούσα πρόταση νόμου, διαφαίνεται ότι μία πρωτοβουλία πολιτών ουσιαστικά μπορεί να

προχωρήσει με κατάθεση σχετικής πρότασης νόμου. Εντούτοις, οι προτάσεις νόμου έχουν συγκεκριμένους συνταγματικούς περιορισμούς, όπως ο δημοσιονομικός περιορισμός, κάτι που καθιστά την υλοποίηση μιας πρωτοβουλίας πολιτών η οποία να απαιτεί αύξηση του προϋπολογισμού ή αλλαγές στα δημόσια οικονομικά αδύνατη να ρυθμιστεί μέσω πρότασης νόμου.

3. **Πρακτική εφαρμογή:** Θα είναι πολύ πιο εύκολο για την εκτελεστική εξουσία να εφαρμόσει εθνικά τον θεσμό για τις πρωτοβουλίες πολιτών, διότι θα μπορεί μέσω του Υφυπουργείου Καινοτομίας ή άλλως πως να δημιουργήσει μία αυτόνομη ιστοσελίδα για συλλογή ηλεκτρονικών υπογραφών, στα πρότυπα ξένων πλατφορμών, να θέσει λειτουργό διαχείρισης κ.ο.κ., να έχει τα απαραίτητα μέσα για εξακρίβωση των δημογραφικών στοιχείων των αιτούντων μέσω του Αρχείου Πληθυσμού και νομική γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία για τη συνταγματικότητα ή μη της προτεινόμενης πρωτοβουλίας πολιτών.

Για αυτούς τους λόγους, το γραφείο μας έχει την πεποίθηση ότι το ζήτημα πρέπει να ρυθμιστεί μέσω νομοσχεδίου. Ως εκ τούτου, προτείνουμε τα ακόλουθα:

1. Το σχετικό αναθεωρημένο νομοσχέδιο έχει διέλθει της διαδικασίας της δημόσιας διαβούλευσης και στο παρόν στάδιο βρίσκεται στη Νομική Υπηρεσία για νομοτεχνικό έλεγχο. Το κείμενο του νομοσχεδίου καθώς και την έκθεση διαβούλευσης μπορείτε να την βρείτε στην πλατφόρμα e-consultation. Προτείνουμε όπως η Επιτροπή αναμένει την κατάθεση του σχετικού νομοσχεδίου, ώστε το ζήτημα να συζητηθεί στη βάση και του αναθεωρημένου νομοσχεδίου.
2. Το νομοσχέδιο ρυθμίζει το θέμα σε επίπεδο εκτελεστικής εξουσίας. Εντούτοις, αυτό δεν στερεί σε καμία περίπτωση, στα πλαίσια άσκησης του κοινοβουλευτικού ελέγχου, την επέμβαση της Βουλής για ρύθμιση ή και προώθηση του όποιου θέματος είτε μέσω πρότασης νόμου, εγγραφής αυτεπάγγελτου θέματος, ερωτήματος προς υπουργείο κ.ο.κ. Αυτό μάλιστα μπορεί να μπει και ως επιφύλαξη στο σχετικό νομοσχέδιο.
3. Εκτιμούμε πως ο βέλτιστος τρόπος ρύθμισης του θέματος θα είναι μέσω νομοσχεδίου και συγχώνευσης των όποιων προνοιών της πρότασης νόμου σε αυτό.

Τέλος, κλείνουμε λέγοντας το εξής: Στο παρόν στάδιο υπάρχει αυτεπάγγελτη εξέταση θέματος στην Επιτροπή Θεσμών για την εφαρμογή του θεσμού της Επιτροπής Αναφορών στην κυπριακή βουλή και πρόταση νόμου στην Επιτροπή σας για τη νομοθετική ρύθμιση των δημόσιων διαβουλεύσεων. Προσωπικά και ως Γραφείο, έχουμε όραμα και θέλουμε, εντός του 2025, να έχουμε και τα τρία σε πλήρη εφαρμογή: να έχουμε μία αυτόνομη πλατφόρμα για τις πρωτοβουλίες πολιτών, όπου οι πολίτες να μπορούν να θέτουν τα αιτήματά τους· ο θεσμός των δημόσιων διαβουλεύσεων να γίνει ακόμη πιο περιεκτικός και ισχυρός μέσω νομοθεσίας· και η Επιτροπή Αναφορών να είναι προσβάσιμη προς τους πολίτες για να θέτουν τα αιτήματά τους προς εξέταση.

Σας ευχαριστούμε θερμά.

Με εκτίμηση,

Το Γραφείο του Επιτρόπου του Πολίτη